

Samordning - begrepp

Arbetsmiljöplan (AMP)

En arbetsmiljöplan för hela byggnadsobjektets ska tas fram redan innan byggarbetsplatsen etableras, för att sedan användas under hela byggskedet.

Arbetsmiljöplanen ska innehålla:

- De regler som ska tillämpas på byggarbetsplatsen.
- En beskrivning av hur arbetsmiljöarbetet ska organiseras.
- En beskrivning av de arbetsmiljöåtgärder som vid bland annat följande arbeten ska vidtas under byggskedet för att arbetsmiljön ska bli bra:
 - arbete med risk för fall,
 - schaktningsarbete med risk för ras,
 - arbete med vissa kemiska eller biologiska ämnen,
 - arbete i närheten av högspänningsledningar,
 - arbete som medför risk för drunkning,
 - arbete i brunnar och tunnlar,
 - arbete vid vilket sprängämnen används,
 - arbete med montering av tunga byggelement,
 - arbete på plats eller område med passerande fordonstrafik samt
 - rivning av bärande konstruktioner eller hälsofarliga material eller ämnen.
- Om byggnads- eller anläggningsarbetet ska utföras på en plats där annan verksamhet kommer att pågå samtidigt ska detta beaktas i arbetsmiljöplanen.

Arbetsställe

Begreppet används i tre olika sammanhang:

1. Ett geografiskt begränsat område där arbetsgivaren bedriver sin verksamhet antingen inomhus, utomhus eller under jord (AML tredje kapitlet 12 §).
2. SCB använder begreppet som en beteckning för adress (lokal), fastighet eller grupp av närliggande lokaler och fastigheter där företag bedriver verksamhet.
3. Den innebörd som arbetsmarknadens parter gett begreppet i ett kollektivavtal.

BAS-P

Byggarbetsmiljösamordnare för planering och projektering av arbetet.

BAS-U

Byggarbetsmiljösamordnare för utförande av arbetet.

Byggherre

Den som låter utföra ett byggnads- eller anläggningsarbete. Oftast den som beställer och betalar för arbetet.

Byggnads- och anläggningsarbete

Byggnads- och anläggningsarbete är arbete med byggnader och anläggningar vid uppförande, ändring, reparation, underhåll och rivning. Till byggnads- och anläggningsarbete räknas bland annat hus-, industri-, mark-, tunnel-, bro-, väg-, spår-, rörlednings-, installations- och linjebyggnadsarbete. Tänk på att även byggnads- och anläggningsarbete under jord och under vatten ingår.

Dubblerat ansvar

Ansvar för bland annat arbetsmiljöplanen ligger på dels byggherren, dels bygg- arbetsmiljösamordnarna – BAS-P och BAS-U. Här finns således ett dubblerat ansvar. Det byggarbetsmiljösamordnarna i första hand har ansvar för har även byggherren (eller uppdragstagaren) ansvar för, ett så kallat backup-ansvar.

Skyldigheten att upprätta och uppdatera förhandsanmälan ligger däremot enbart på byggherren, eller på uppdragstagaren om det finns en sådan i det skedet. En del av reglerna som handlar om vad man ska tänka på under planering och projektering riktar sig också enbart till byggherren, men det går naturligtvis att ta hjälp av förslagsvis BAS-P för att sköta lämpliga delar av dessa uppgifter.

Entreprenör

Företag eller enskild konsult som enligt avtal med beställare utför visst arbete med egen arbetsledning (en entreprenad). Byggentreprenör är den som åtagit sig utförande och/eller projektering av ett byggnads- eller anläggningsarbete.

Fast driftställe

Med fast driftsställe menas en stadigvarande plats för affärsverksamhet från vilken ett företags verksamhet helt eller delvis bedrivs. Följande är exempel på fast driftställe:

- kontor
- fabrik
- verkstad
- gruva, olje- eller gaskälla, stenbrott eller annan plats för utvinning av naturtillgångar
- fastighet som är en lagertillgång (omsättningstillgång) i näringsverksamhet.

Fysisk person

I samband med juridiska aspekter av företagsformer skiljer man mellan fysisk person och juridisk person. En fysisk person har rättskapacitet, vilket innebär att denne kan göra affärer, skriva avtal, äga tillgångar, skaffa sig skulder och ha både rättigheter och skyldigheter och har ett personnummer.

Förhandsanmälan

Byggherren ska, innan ett byggnads- eller anläggningsarbete påbörjas, lämna en förhandsanmälan till Arbetsmiljöverket. Kravet gäller om arbetet beräknas pågå under längre tid än 30 arbetsdagar och fler än 20 personer vid något tillfälle sysselsätts samtidigt eller då det totala antalet persondagar beräknas överstiga 500. Se 7 § i föreskrifterna om byggnads- och anläggningsarbete (AFS 1999:3).

Gemensamt arbetsställe

Ett gemensamt arbetsställe är det lokalt avgränsade område där flera arbetsgivare eller ensamföretagare samtidigt driver verksamhet.

Generalentreprenad

I en generalentreprenad tecknas avtal med en huvudentreprenör («generalen»). Denne kan i sin tur träffa avtal med underentreprenörer om genomförande av vissa delar av sitt åtagande.

Inhyrd arbetstagare

Krävs att någon hyr ut för att vara inhyrd. Står under inhyrarens arbetsledning. Utför arbete som normalt förekommer hos inhyraren.

Uthyraren är fortfarande arbetsgivare (ansvar för arbetsskadeanmälan, arbetsanpassning och arbetslivsinriktad rehabilitering, utbildning och information med mera för egen personal och ska naturligtvis också bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)).

Inhyraren har arbetsmiljöansvar för det arbete som inhyrningen avser (introduktion, tillsyn, arbetsledning, verktyg, arbetshjälpmiddel, arbets-platsutformning, ansvar för SAM på arbetsstället med mera).

Juridisk person

Juridisk person är en sammanslutning av personer som till exempel aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag eller ekonomiska föreningar. En juridisk person kan ha egna skulder, ingå avtal etc. En juridisk person identifieras genom sitt organisationsnummer och säte.

Konsulter

Byggherren uppdrar vanligtvis åt en eller flera konsulter att utföra planerings- och projekteringsarbetet, exempelvis genom att arkitekter, konstruktörer, VVS-konsulter och elkonsulter anlitas. Konsulterna har samma ansvar som byggherren, nämligen att på planerings- och projekteringsstadiet se till att arbetsmiljön för byggskedet och det framtida brukandet blir så riskfritt som möjligt ur arbetsmiljösynpunkt. Konsulten svarar dock endast för det som ligger inom ramen för hans särskilda uppdrag, vilket också kan innebära samordning med övriga konsulter.

Privatperson

När en entreprenör anlitas av en privatperson gäller följande: Entreprenören ansvarar för det som byggherren vanligtvis ansvarar för, det vill säga att upprätta en förhandsanmälan och en arbetsmiljöplan. Entreprenören utser också BAS-P och BAS-U. Förutsättningen är att entreprenören har ett självständigt uppdrag. Vid delad entreprenad ligger ansvaret kvar hos beställaren.

Råda över driftställe/arbetsställe

Den som råder över arbetsstället är den som äger eller på annat sätt disponerar byggnaden (hyr etc) och har störst verksamhet eller inflytande. Denne juridiska eller fysiska person beslutar om arbetsförhållandena på arbetsstället till skydd för även andra som arbetar där än de egna arbetstagarna.

Teknisk anordning

Exempel på tekniska anordningar utgör anordningar för lyft och transport, belysningsanordningar, cisterner, fordon, handverktyg, maskiner, processanläggningar, redskap, tryckkärl och ventilationsanordningar.

Totalentreprenad

»Beställarens vision« projekteras och byggs av entreprenören. Totalentreprenad innebär att entreprenören helt eller delvis även ansvarar för byggnadsverkets funktion. Entreprenören svarar vanligen för en stor del av projekteringen. Hen kan då påverka slutproduktens egenskaper och prestanda och därmed också ta ansvar. En fördel med totalentreprenaden är att praktiska arbetsmiljöfrågor kan ges större tyngd i projekteringen. I en totalentreprenad kan också avtalas om entreprenörens deltagande redan i markexploateringen och i planeringsarbetet, liksom att delta i eller ansvara för drift och underhåll under förutbestämda tidsrymder.

Uppdragstagare

Byggherren kan överlåta sitt ansvar beträffande arbetsmiljön på en uppdragstagare, till exempel en totalentreprenör, som har fått ett uppdrag att självständigt sköta planering, projektering och utförande av ett byggprojekt och som genom skriftligt avtal övertagit byggherrens ansvar för arbetsmiljön för hela projektet, eller en generalentreprenör som på motsvarande sätt fått uppdraget att svara för utförandet.

Utförandeentreprenader

De vanligaste formerna för utförandeentreprenader är generalentreprenader. Beställaren ansvarar för projekteringen samt byggnadsobjektets funktion och entreprenören för utförandet. Objektets egenskaper och prestanda har då redan bestämts av byggherren/beställaren i bygghandlingarna.